

© Рібцун Ю. В. Професійна діяльність вихователя-методиста спеціального ДНЗ компенсуючого типу / Ю. В. Рібцун // зб. наук. пр. Кам'янець-Подільського нац. ун-ту імені Івана Огієнка / за ред. О. В. Гаврилова, В. І. Співака. – Вип. XXI в двох част. – Ч. 1. – Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2012. – С. 129–134. – (Серія: соціально-педагогічна)

УДК 376-053.4

*Ю. В. Рібцун*

## **ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИХОВАТЕЛЯ-МЕТОДИСТА СПЕЦІАЛЬНОГО ДНЗ КОМПЕНСУЮЧОГО ТИПУ**

Стаття присвячена питанню професійної діяльності вихователя-методиста, що працює у спеціальному дошкільному навчальному закладі компенсуючого типу. Автором виокремлено основні засади та форми методичної роботи, визначено посадові обов'язки та відповідні кваліфікаційні характеристики вихователя-методиста.

**Ключові слова:** вихователь-методист, професійна діяльність, спеціальний дошкільний навчальний заклад.

Статья посвящена вопросу профессиональной деятельности воспитателя-методиста, работающего в специальном дошкольном образовательном учреждении компенсирующего типа. Автором обозначены основные предпосылки и формы методической работы, определены должностные обязанности и соответствующие квалификационные характеристики воспитателя-методиста.

**Ключевые слова:** воспитатель-методист, профессиональная деятельность, специальное дошкольное образовательное учреждение.

Сучасний стан і перспективи логопедичної науки та практики вимагають стратегічно нових підходів, оновлення й урізноманітнення форм роботи у спеціальному дошкільному навчальному закладі (ДНЗ) компенсуючого типу для дітей із порушеннями мовлення (ПМ).

Варіативність дошкільної освіти дозволяє враховувати зростаючі освітні потреби як суспільства в цілому, так і батьків дітей із обмеженими можливостями здоров'я (ОМЗ) зокрема. Будь-який дошкільник із ОМЗ (у т. ч. і з вадами мовленнєвого розвитку) має право на одержання безкоштовної освіти на рівні з дітьми без тих чи інших вад у розвитку. Гуманізація сучасної освіти пов'язана, насамперед, зі зміною якості навчально-виховного процесу, адже на сьогодні в його центрі знаходиться вже не педагог, а дитина. При цьому пріоритети дошкільної освіти залишаються збереженими: це і зміцнення здоров'я, і створення сприятливих умов для всебічного гармонійного розвитку дітей, і, звичайно, збереження кожної дитячої особистості та повага до неї.

Такі інновації у спеціальній освіті потребують злагодженої взаємодії всього педагогічного колективу дошкільного навчального закладу, усвідомлення важливості методичної роботи, як необхідної ланки комплексного корекційно-розвивального та навчально-виховного процесу установи.

*Методична робота* (МР) у спеціальному дошкільному навчальному закладі компенсуючого типу для дітей із порушеннями мовлення *базується на таких засадах:*

- реалізація у МР інтеграції новітніх науково-теоретичних і методично-практичних розробок у галузі спеціальної педагогіки та логопсихології;
- комплексний характер МР, що передбачає її системність, послідовність, наступність і безперервність, впровадження креативних ідей у роботу педагогічного колективу при максимальній активізації діяльності всіх педагогів (учителів-логопедів, учителів-дефектологів, практичного психолога, вихователів, інструкторів із фізичної культури, музичних керівників) і батьків вихованців;
- урахування специфічного спрямування роботи всього ДНЗ, індивідуалізація та диференціація у підході до педагогічних кадрів;

- колективний характер МР шляхом налагодження професійного співробітництва, підвищення кваліфікації та самоосвіти педагогів із постійним дотриманням у побудові навчально-виховного процесу принципу дитиноцентризму (див. рис. 1);
- створення сприятливих умов для ефективної МР, зокрема поліпшення матеріально-технічного оснащення методичного кабінету, затвердження на рівні МОНмолодьспорту України відповідної нормативно-правової бази, розробка спеціального програмно-методичного забезпечення.

Зміст методичної роботи реалізується через дві форми:

а) колективну – педагогічні наради, колективні перегляди ігор-занять із їх детальним аналізом, методичні діалоги, навчальні дискусії, педагогічні вітальні, ділові ігри, лекції, групові консультації, виставки, конкурси, диспути, аукціони, семінари-практикуми, семінари-колоквіуми, семінари-дискусії, засідання „круглих столів”, методичні об’єднання різних видів, ігрове моделювання, школа педагогічної майстерності, школа перспективного педагогічного досвіду, школа молодого педагога;

б) індивідуальну – аналіз конкретних ситуацій, співбесіди, методичні паузи (розробка міні-пам’яток, рекомендацій, порад), самоосвіта, наставництво, консультативна допомога у виконанні завдань при проходженні педагогами курсів підвищення кваліфікації, анкетування, тестування, індивідуальний план входження в професію (для молодих спеціалістів), творчі звіти про виконану роботу.

Міцним підґрунтям методичної роботи є принцип деонтології (від грецьк. deontis – належне, logos – вчення), тобто дотримання етичних правил і норм. Важливе значення при цьому відіграє власне особистість вихователя-методиста, його педагогічна та психологічна освіченість, загальна ерудованість, здатність до взаємоповаги та взаєморозуміння з колегами та батьками вихованців, вміння сумлінно виконувати свої посадові обов’язки.

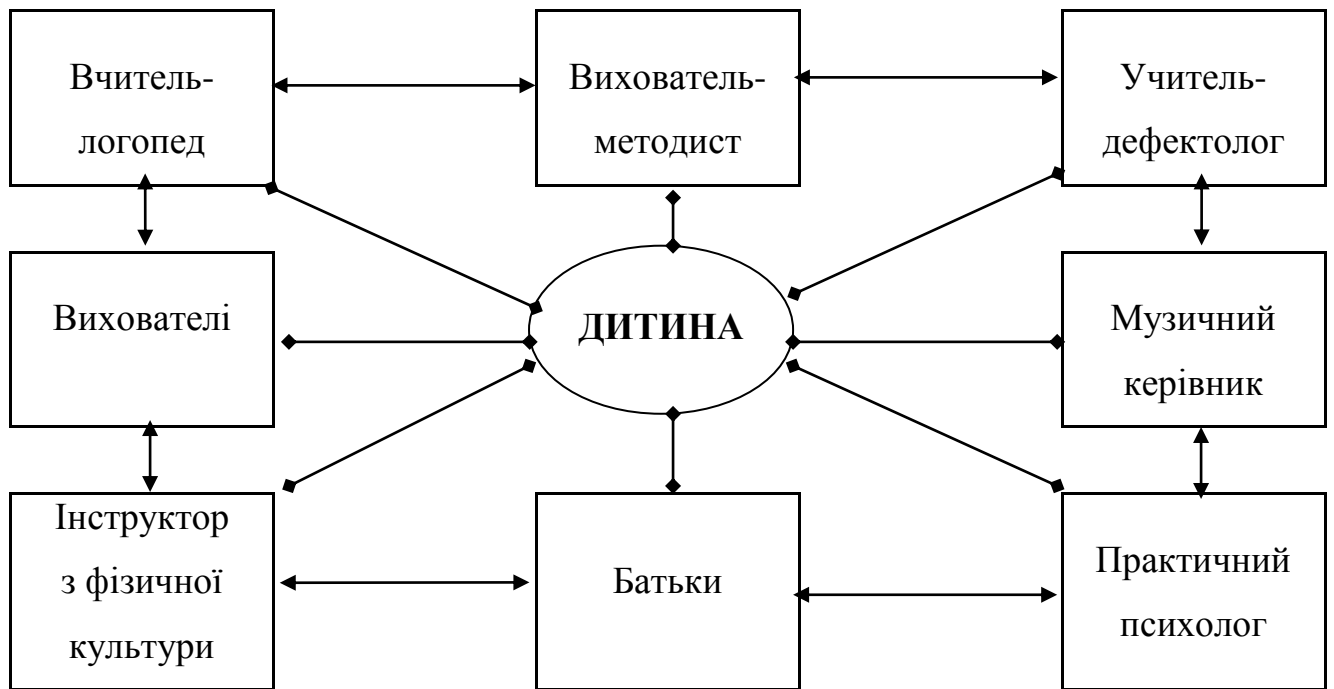


Рис. 1. Реалізація принципу дитиноцентризму та професійного співробітництва педагогів спеціального ДНЗ

### ***Посадові обов'язки вихователя-методиста***

***спеціального ДНЗ компенсуючого типу (з урахуванням [1, 3])***

*Вихователь-методист повинен:*

вміти –

- організувати ефективну роботу та оснащення методичного кабінету [2, 4] шляхом його постійного оновлення та поповнення з урахуванням передового педагогічного досвіду, технологій спеціального навчання та виховання, новинок психолого-педагогічної літератури, аудіо- та відеоматеріалів завдяки створенню творчих міні-об'єднань педагогів;
- забезпечити умови для високоякісної реалізації комплексного навчально-виховного процесу з урахуванням індивідуальних психофізичних і вікових особливостей та потреб дітей, дослідно-експериментальної роботи на базі ДНЗ;
- визначити тематику педагогічних нарад, організувати роботу методичних об'єднань, семінарів-практикумів тощо, брати в них активну участь;

- співпрацювати з міськими чи районними методичними кабінетами (центрами), з інститутами післядипломної педагогічної освіти, науково-дослідними інститутами, підвідомчими НАПН України;
- здійснювати методичну допомогу в проектуванні та проведенні корекційно-розвивальної та навчально-виховної діяльності педагогічного колективу ДНЗ, в організації предметно-розвивального середовища, яке б відповідало віку та психофізичним потребам вихованців;
- надавати практичну допомогу педагогам у реалізації диференційованого, особистісно-зорієнтованого, компетентнісного, діяльнісного та психолінгвістичного підходів у корекційно-розвивальному освітньому процесі в цілому та життєдіяльності дітей зокрема;
- вести відповідну документацію: а) план роботи; б) діловий щоденник аналізу освітньо-виховного процесу; в) книга проведення консультацій (у т. ч. й тематичних); г) плани семінарів, семінарів-практикумів; д) плани проходження педагогами курсів підвищення кваліфікації; е) бланки атестації педагогічних працівників; є) книга обліку посібників, ігрового, дидактичного обладнання тощо; ж) картотека публікацій періодичних видань, психолого-педагогічної, методичної літератури; з) облік інформаційних матеріалів і педагогічних видань із питань загальної („Дошкільне виховання”, „Палітра педагога”, „Джміль” (Київ, „Світич”) і спеціальної („Дефектологія. Особлива дитина: навчання та виховання” (Київ, „Педагогічна преса”), „Логопед” (Харків, ВГ „Основа”) [5] дошкільної освіти; і) перелік методичних розробок, конспектів ігор-занять, програм святкових дійств, розваг, театральних вистав,

матеріалів із досвіду роботи, експериментальні дослідження, авторські розробки;

- здійснювати підготовку документації до проходження атестації педагогічними працівниками;
- допомагати педагогічним працівникам у складанні перспективних планів навчально-виховної та корекційно-розвивальної роботи, контролювати їх виконання;
- налагоджувати тісну співпрацю зі шкільними навчальними закладами (у т.ч. і з інклюзивною формою навчання), забезпечуючи наступність освіти;
- вивчати та розвивати педагогічну компетентність молодих спеціалістів шляхом організації наставництва, стимулювання розвитку їх творчого потенціалу, формування навичок самоаналізу власної педагогічної діяльності;
- організовувати проходження практики студентами вищих та середніх педагогічних навчальних закладів із метою створення умов для безперервного розвитку професійної майстерності у навчально-виховному процесі;
- створювати сприятливий клімат у педагогічному колективі на основі емпатії та толерантності, володіти культурою спілкування, відповідними способами та формами;
- дотримуватися принципів педагогічної етики, пропагувати здоровий спосіб життя, запобігати шкідливим звичкам, поважати культурні, духовні, історичні цінності держави та українського народу;
- постійно підтримувати зв'язки з батьками, надавати їм консультативну допомогу з питань спеціальної освіти та загального психофізичного розвитку дошкільників;
- систематично підвищувати свій фаховий рівень, творчу і педагогічну майстерність, методичну та загальну культуру;

знати –

- основи чинного законодавства України щодо загальноосвітньої та спеціальної педагогіко-психологічної організації допомоги дошкільникам із обмеженими можливостями здоров'я; досконало володіти державною мовою;
- нормативно-правове та програмно-методичне забезпечення системи спеціальної дошкільної освіти;
- загальні і спеціальні науково-теоретичні, навчально-методичні та основні практичні відомості зі спеціальностей „Дефектологія”, „Спеціальна методика дошкільного виховання” в обсязі вищої педагогічної освіти;
- цілі, принципи, зміст корекційно-розвивального навчання та виховання; умови, методи, форми, засоби реалізації навчально-виховного процесу, методичні аспекти організації управління діяльністю ДНЗ;
- про сучасні тенденції, перспективи, інновації та технології спеціальної дошкільної освіти.

Таким чином, результатами методичної роботи є вироблення вихователем-методистом своєї неповторної авторської системи педагогічної діяльності, в якій, завдяки взаємодовірі та підтримці, здійснюється розвиток індивідуальних здібностей кожного працівника, розкриваються його потенційні можливості, відбувається забезпечення професійно-особистісного розвитку, виховання трудової дисципліни, моделювання та планування освітньої діяльності.

Атестація вихователя-методиста здійснюється один раз на 5 років. За її результатами і присвоюється певна кваліфікаційна категорія.

## *Кваліфікаційні вимоги до категорій вихователя-методиста спеціального*

### *ДНЗ компенсуючого типу*

*Вихователь-методист вищої категорії повинен:*

мати –

- повну вищу дефектологічну освіту (магістр, спеціаліст);
- сучасний світогляд, високий рівень професіоналізму, ініціативності, творчості, організаторських здібностей;
- стаж педагогічної роботи не менше 8 років;

володіти –

- ефективними формами, методами організації методичної, навчально-виховної та корекційно-розвивальної роботи;
- моральними якостями, гідними наслідування.

*Вихователь-методист першої категорії повинен:*

мати –

- повну вищу дефектологічну освіту (магістр, спеціаліст);
- високу професійність, загальнопедагогічну компетентність;
- стаж педагогічної роботи не менше 5 років;

володіти –

- ефективними формами, методами організації методичної, навчально-виховної та корекційно-розвивальної роботи;
- моральними якостями, гідними наслідування.

*Вихователь-методист другої категорії повинен:*

мати –

- повну вищу дефектологічну освіту (магістр, спеціаліст);
- достатній професіоналізм;
- стаж педагогічної роботи не менше 3 років;

володіти –

- сучасними формами, методами організації методичної, навчально-виховної та корекційно-розвивальної роботи;



- моральними якостями, гідними наслідування.

Вихователь-методист працює в окремому приміщенні – методичному кабінеті, що функціонує на принципах високопрофесійності, гуманізму, толерантності, відкритості, взаємодовіри, рівності та інформативної доступності для всіх педагогічних працівників спеціального дошкільного навчального закладу.

Методичний кабінет спеціального ДНЗ компенсуючого типу являє собою осередок:

- навчально-методичного забезпечення цілісного, комплексного освітнього процесу згідно з Базовим компонентом дошкільної освіти України, з обов'язковим урахуванням вікових та індивідуальних психофізичних особливостей дітей, їх можливостей і потреб;
- загального проектування та конкретного унаочнення шляхів побудови педагогічними працівниками навчально-виховної та корекційно-розвивальної роботи в спеціальному ДНЗ компенсуючого типу;
- постійного удосконалення професійної майстерності, підвищення рівня кваліфікації (заочна, вечірня, дистанційна форми навчання), самоосвіти, проведення атестації, можливої рефлексії;
- підготовки продуманих, структурованих і змістовних методичних рекомендацій, сучасних естетичних ігрових навчально-розвивальних посібників та ін. засобів навчання до чинних спеціальних корекційно-розвивальних програм, рекомендованих МОНмолодьспорту України;
- моніторингу, стимулювання творчої активності, розкриття потенціалу та збагачення досвіду педагогічного колективу в цілому;
- вивчення, системного аналізу, інформування педагогів, поетапної апробації та застосування в практичній роботі новинок вітчизняної, зарубіжної наукової, навчально-методичної, довідкової педагогіко-

психологічної літератури, періодичних видань, різних видів технологій і освітніх інновацій, нормативно-правових документів у галузі спеціальної дошкільної освіти (локальний, регіональний, всеукраїнський рівень);

- підвищення рівня педагогіко-психологічної освіченості батьків, які виховують дітей із вадами мовленнєвого розвитку, усвідомлення ними необхідності та важливості спеціальної дошкільної освіти, спонукання до співпраці з педагогами ДНЗ;
- популяризації роботи спеціального ДНЗ компенсуючого типу

з метою досягнення спільного результату – гармонізації психофізичного, особистісного та загального розвитку вихованців, їх подальшої продуктивної соціалізації та підготовки до навчання в школі.

Отже, вихователь-методист окреслює ту єдину спільну лінію, що спрямовує всю навчально-виховну та корекційно-розвивальну роботу закладу, і саме від правильного вибору та використання ним різноманітних форм методичної роботи у спеціальному ДНЗ, рівня його професійності залежить ефективність діяльності педагогічного колективу в цілому.

#### Список використаних джерел:

1. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. – Вип. 80. Соціальні послуги. – К. – 2006.

2. Коментар до Типового положення про методичний кабінет дошкільного навчального закладу [Електронний ресурс] // Режим доступу до вид. : <http://www.iitzo.gov.ua/>

3. Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників : наказ М-ва освіти і науки України від 06 жовт. 2010 р. № 930 [Електронний ресурс] // Режим доступу до вид. : [www.zakon.rada.gov.ua](http://www.zakon.rada.gov.ua)

4. Типове положення про методичний кабінет дошкільного навчального закладу : наказ М-ва освіти і науки України від 09 листоп. 2010 р. № 1070 [Електронний ресурс] // Режим доступу до вид. : <http://osvita.ua> > Законодавство > Наказ МОН/

5. <http://www.logoped.in.ua/>

The article dedicated to the question of professional activity teacher-practitioner working in a special preschool educational institute compensating type. The author identified main premises and forms of methodical work also identified job's duties and the relevant qualification characteristics of teacher-methodist.

**Keywords:** teacher-methodist, professional activity, special preschool educational institute.